

KÖZMŰVELŐDÉS

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI KATHOLIKUS HETILAP.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
GYULAFEHÉRVÁR (VÁR.)

Telefon szám 16.

Felelős szerkesztő: SOÓTHY GYULA.

LAPTULAJDONOS:

AZ ERDÉLYI RÓM. KATH. IRODALMI TARSULAT

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8 kor.
Félévre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4 "
Negyedévre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2 "

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Utóhangok.

A budapesti múlt heti forradalom hatalmas jel arra, hogy figyelmeztessen a komoly jövőre. Figyelmeztessen arra, hogy dolgozzunk sokat, nehogy készületlenül találjunk az az áramlat, mely a közel jövőben harcolni fog, vívni a keresztény áramlattal. Mert nem telik el egy évtized a különféle pártok két hatalmas táborra fognak oszladozni: a keresztény és a szociáldemokratikus, elkereszténykedett táborra. Ez tény, ez oly igaz, mint a $2 \times 2 = 4$. Ausztria és a nagy Német-birodalom a közel múltban megmutatta, hogy ez a két hatalmas párt küzd és folytat erős küzdelmet. Ugyanezt mutatja és igazolja az a hatalmas, intenzív munka is, mely minálunk folyik a keresztény eszmék ellen. Erre vall az, hogy ma is, a jövőben is a védelem keresztény eszmék körül folyik, a kereszt a központ, melyért küzd a keresztény tábor, melynek rombadulá-

sáért vívniak elszánt harcot a szabadgondolkodók, szabadkőművesek, zsidók és a zsidók protekciója alatt álló szociáldemokrácia. Jól tudják ezek, hogy hol és mint kell a népet eltántorítani a keresztény elvektől, hogy és mint kell dolgozni, hogy kell táborot szervezni? Igazolják ezt azok az események, melyek a közelmúltban Budapest utcáin felmerültek. Vérontásig képesek ők fanatizálni a népet, a munkásosztályt, ép úgy a talán jobbsorsra érdemes „proletárokat.“ Igaz az, hogy ez nem napok sikere, hanem fáradságos munkának a véres gyümölcse. De elég az hozzá, hogy munka árán, sok összejövettel, gyűlés, általuk „nevezett“ felvilágosító előadások tartásának árán érték el azt a rekordot, melyet mi bámulunk.

Valjon ennyi fáradsággal, és munkával mi mindezt nem értük volna el? Valjon a modern pásztorációval nem jutottunk vagy jutnánk oda, a hová ők? Feleljünk csak őszintén. Nem lenne-e az a nép a miénk, ha

belátná, hogy vele törődnek, sorsukat szívünkön viseljük, akarunk megélhetésében és annak módozataiban segédkezet nyújtani, akarjuk, hogy boldog legyen. Valjon az a nép nem hallgatna ilyenek után a papság szavára az urna, a választásnál? Nem hinném, hogy hátat fordítana a nép, a keresztény tábor, ha mi papok kissé többet törődnénk nemcsak az értelmiséggel „fehér asztal, táncterem és az előadások alkalmából“, hanem avval a néppel, amellyel találkozunk gyóntató székben is, meglátjuk a szószékről is, még aztán többször is látnók, ha közéjük keverednénk kiűnt a fórumon. Ne higgye senki, hogy ezt nem lehet elérni, azt se higgye senki, hogy lehetetlenség a népet vezetni. Mindenre kész az a nép, ha látja és tapasztalja azt, hogy törődnek vele.

Lám, zsidó után mennek, nemkülömben jegyzőre hallgatnak, sőt a tanító után is indulnak tömegek. Miért? Mert közöttük fognak, velük paro-

vetnek, kigúnyolnak. Mindegy, de győzni kell a lobogónknak!

TÁRCA.

Tűzkereszt.

— Versek. —

Irtá: Szalay Mátyas.

Aki a mai irodalmi viszonyokat ismeri, kissé behatóbb érdeklődéssel kíséri irodalmi életünk fejlődését. lehetetlen, hogy észre ne vegye a változásokat, amelyeket az a legújabb korban felmutat. A Petőfi- és Arany-kora a magyar nemzeti irodalom aranykorszaka volt, amelyben a líra és az epika mintegy utólrhetetlen magasságra emelkedett. Elesen látó kritikus szemek öröködték akkor az irodalom tisztaságát, de nem is akadt merész vállalkozó, aki oly disszonáns hangon merte volna megzavarni az isteninek hirdettet költészet harmoniaját, mint ma teszi egy-egy beteg kedélyű és beteges képzelődésű ifjú óriás.

Tagadhatatlannal jó volt megkülönböztetni irodalomtörténetileg is ezt a korszakot ettől a mai irodalomtól. A legújabb kor szakított a múlt irodalmi hagyományával. Ez leginkább a lírára vonatkozik, amely új, szokatlan és követelőző hangon gúnyolja ki a hazafias, vallásos és erkölcsi érzést,

vagy legalább is ledér könnyelműséggel nézi le, mint a multnak avult maradványait. Mindenképen sajnálatos, hogy éppen ezeknek az új lírikusoknak dekadens irányú könyvei uralkodnak a könyvpiacra, széles körben kelteve feltűnést éppen azzal, hogy maguk is feltűnők.

Ezen majd impresszionista, majd szimbolikus és mindenkor dekadens irányú új költészet homályos és sejtelmes hangulatával, sivár, vigasztalan életfelfogásával, ritmus nélküli verselésével szemben megnyugvással olvassuk a Szalay könyvét, amely egy még ki nem forrott, de tehetséges és sokat ígérő papüvendék illetett lelkének visszhangja. Ez a lélek tele van az élet szeretetével, derével, életkedvvel. A hajnalos élet ellenállhatatlan varázssal ragadja magát. Bár sok a salakja, virág mellett szeretni tudja melegen, izzó szerelemmel. Ez a rajongás mi messze, mi fölötté van a világfájdalmas érzélgősségnek! „Sohasem hittem világfájdalomban“ — mondja. Valában ezért a napsugaras életért érdemes megküzdeni.

Tudja, látja, hogy mikörülettünk ádáz tusa folyik. Világnézetek lázas összecsapása többé már el nem kerülhet. Hadat üzentek a fehér lobogónak, a lelkünk van megtámadva. Lélekgyilkosok állnak útunkba, meg-

Édes anyám, hazakerül a fíjad,
Későn, de nagy eszmék diadalán...
Lehet, hogy élve. De ha halottan is,
Koszorú lesz a ravatalán!

Telhat a nagy cél ki van tűzve. Csak előre megalkuvás nélkül, tétovázás nélkül. Áldott, aki előre halad. Még visszanézni sem szabad.

Aki szentelt perceiben
Egyszer a célra kilátott,
Vissza ne nézzen soha többet.
Csak vissza ne, vissza ne!
És ne tépjen több parti virágot.

A könyv első részének (Tűzkereszt) a versei igen rokonszenvenessé teszik a költőt. Nem tartozik azon zárkózott emberek közé, akik a szívükhöz senkit sem engednek közel, s akiknek az a hitvallása, hogy mindent beszélni és mindent tenni, hogy félrevezessék egyéniségüket, illetőleg embertársaikat. Tele van az élet ilyen hazugsággal. Annál meglepőbb költőnk nyíltsága és őszintesége. S talán ebben van az ő egyéniségének egyik érdekessége.

Oberbauer A. utóda

Budapest, IV. Váci-utca 41.

A legjobb hírnévnek örvendő és legrégebb egyházi szerek, ruhák, zászlok. stb. gyára. — Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

lázunk. Utánunk? Ott, ahol igen. De sok helyt, hejj, de szomorú a kép!! Miért? Erre nem felelek.

Ne menjünk messzire, maradjunk nálunk. Tiszta katolikus vidéken. — ahol egy nyelv, egy vallás sok mindent megkönnyít. — mégis szinte restellem megírni, oly kétes múltú emberek lesznek képviselők. Jönnek és győznek. Magával ragadják a tömeget, és ez vakon az urnáig kíséri. Odakiséri, mert a hosszú téli estéken nem törődünk vele. Nem olvastattunk jó lapokat, nem adtunk irányítást abban, amit megadni lehetett volna, ha felkerestük volna a népet.

Minap kérdést intéztem valakizhez, hogy a nagy terror mellett is, miért választották meg a Molnár Jánost képviselővé? Azt válaszolta az illető nagy úr: „uram amit Molnár elért, azt lapjának a volt „Néplapnak“ most „Népújságnak“ köszönheti. Ez készítette elé a talaját. Hát a Haller és Huszár kerületét mi készítette elő? A papok és tanítók. A sok téli esték mire valók?

Hallják-e valjon ezt azok, akik panaszkodnak a nép élehetetlenségéről stbról, de keveset nyújtanak, hogy kiemeljék a lethárgiából.

Mily pompás az „a népszövetség“, mily nagyszerűen készítené elé ez a mi népünket a közeledő választásra. Mert hisz a népszövetség célja: tömöríteni a katolikusokat egy táborba, gyakori gyűléssel, össze-

jövetellel lehetővé tenni a felnőttek oktatását, nevelését stb. . . De hol tartják be ezt, holgyűlnek össze sokszor, hol rendeznek kurzusokat, hol tartanak előadásokat? Kevés helyen. Pedig valamikor az ilyen eljárások, és előkészületek tették a centrumot nagyvá. Magától semmi se lett. De mégis, magától jöttek a Mesügék, stbiek Erdélybe, s mi papok segítettük, hogy urak, székelyek lettek. Ez az egyedüli érdemünk, no még egy, hogy „per tu barátunk“, de ennél többet egyházi szempontból nem értünk el. Ez tény, ez factum!! Pedig ennél többre is mehetnénk ám, ha kissé intenzívebben, preperálnók a népet. Öt, három év alatt minden pap úgy átgűrhatja népét, ahogyan ő akarja. Ezt nem egyszer volt alkalmam látni, hát miért nem gűrűhatsz át népünket, hogy keresztényiesen is gondolkodjék, tegyen és válaszson? Miért kell nekünk a központból, Budapestről jelöltek után látni, futni, mikor közöttünk is vannak Mesügéknél hatalmasabbak is. Ha egy lnce legyűrhatta a Gyurkát, miért nem tudnának a Miklósok is győzedelmeskedni „keresztény elvekkel“, ha mi egyáltalán keresztény katolikusoknak valljuk magunkat. Mit keresnek a Tamásék, ha a Kállaike-tőshöz is értenek, ha vannak közöttünk arra való „Ember“-ek.

Persze erre preperálni kell a népet úgy, amint a *Szók* preparálták a tömeget Budapesten, mely kész

volt véret is ontani elvükért, melyeket beleöntött az a szellem, mely nem a kereszt tövén született.

Keresztény szellem harcol, viv és még nagyobb fog vinni az elke-resztényesedett táborral. Ébredjünk és dolgozzunk, nehogy késő legyen.
Meisel József.

Lelkigyakorlat Csikszeredában.

Mint mult számunkban jeleztük. Kegyelmes Püspök Atyánk az idén lelkigyakorlatokat július 9-ére rendelte el T. i. a fűd pap-ság részére júl. 9.—13.-ig, a tanítók részére 16—20-ig Csikszeredában.

Egyébként álljanak itt a circulárénak erre vonatkozó sorai.

„— Hogy a lelképásztori buzgóság mindenben növekedjék, alkalmat adok a csikszeredai új gimnázium épületében tartandó lelkigyakorlatokra. A papság számára július hó 9—13-ig, a tanítók számára ugyanott július 16—20. Ajánlom nektek és a tanítóknak is figyelmébe, hogy senki sem jöjjön hamarabb, júl. 9-ke előtt, illetőleg 16-ka előtt, de később sem. Kik a jelzett napon ebédet öhojtanak, azt jelentsék be idejekorán a konviktus regensének, Dr. Rész Jánosnak, hogy ebéd nélkül ne maradjanak. Akik részt akarnak venni a lelkigyakorlatokon, szigoruan tartsák meg a házirendet és a silentiumot. A papok egyformaság okáért hozzanak magukkal karinget, fehér stólit és biretumot valamint a X. Pius pápa által elrendelt új Psalteriumot a régi Breviariummal együtt.

Kérlek benneteket, Tisztelendő Testvéreim, minél többen jöjjetek a lelk. gyak. végzésére, valamint tanítókat is küldjétek, és érkezésetek a konviktus regensének levelező-lapon jelezzétek“ —

A második rész *Tömjén illat* elnevezés alatt a vallásos megnyugvás és a megnyugtató megelégedés kifejezése. Szívében ott a tiszta, fehér oltár, amelyen áldoz szüntelenül nagy gondolatu szent áldozatot, s szent áldozata halk áhítatába a világ minden baje belekerül áldozatképen szüntelenül. Csupa, dal, szimfónia, zsoltár szívében ez a kis fehér oltár.

Az ima, az áhítat erejét dicsőíti. Van, akit neha szíven fog a bánat s a remény hidját nem verheti ki rajta, mert tenger a bánata s átsírja vele a világot, de hiába. Ilyenkor a karácsonyi Bethlehem előtt boldogan könnybe lábad az ember. Itt a vigasznak soha sincs vége.

Valahol trónt emel a sötétség?

Tele van köddel, borúval a szív

S a hite romjaival a lélek.

És a ködön átsugárzik a csillag . . .

A jászol előtt lekonyul a beteg fej . . .

Uram, könyvesen sirom a Hiszekegyet

Itt hiszek, itt újra remélek . . .

Az a mélyeséges hit, amely e rész minden sorából lendületesen, hatásosan kicsendül, ebben a mi istenkáromló világunkban legújabbban ritka, de végtelenül jóleső. Ki mer éneket mondani ma oltárról, Istenről, míadságról a züllött fórumon? A fiatal levita mintha bátorsággal, büszkén, hangos szóval kiáltana bele a hitelenség sötétségébe: a tiszta lélek az én céloom és boldogságom, én megtaláltam, amit kerestem.

A harmadik rész (közel a szívemhez) a szeretteihez, szülőihez, testvéreihez szóló verseket foglalja magában. Legsikerültebb ezek között kétségtelenül a *Kakukszó* című szonett. Esméje és formája egyaránt kiváló.

Voltunk mi már itt. Emlékszem, tudom.

Eljátszadotunk erre már mi ketten.

Én illatos vaniliákat szedtem,

És szórtam rád a bársnyos úton.

Voltunk mi már itt. Emlékszem, tudom.

Halvány, kakukssiralmas alkonyatkor.

Csengő kacajjal megkérdeztük akkor,

Hogy meddig élünk? Ugy-e kis hugom?

Leszünk is itt még. De vaniliákat,

Melyekkel mosolyogva hintselek,

Nem tépek eztán többet. Nincsenek.

Leszünk is itt még. De csak hervadó kert,

S a csöpp kis erdő bús sötétje vár;

Kakukszó telik, kakukszó lejár . . .

A negyedik rész (Olajfák útján) bibliai reminiscenciákból szövődik. Igen értékes darab benne: *Csak ősz ne jöjjön*. Az ötödik (A koldus apostol) részben már hosszabb lélekzetű versek is vannak. A hatodik rész (A lila tengeren) néhány darabja kissé nehézkes. Az egymásra torló gondolatok mintha nem kapnák meg az egyszerű, világos és könnyen érthető formát. Vannak aztán emellett olyan versek is, amelyek e tekintetben alig hagynak kívánni valót maguk után.

Általában véve a könyv a maga egészében kellemes benyomást kelt az olvasóban. Friss életerő, ideális felfogás, rajongó lelkesedés, hit és belső, lelki életre való törekvés sugárzik elő minden sorából. Épen ezért sohasem lesz csüggedt, szomorkodó, mint azok a nyugotiak, kik letarolt mezőkön járnak, hol „babonák, csókok, hittelen álmok temetik egymást“ . . . Ő Wilde életében is látja az alázat hatalmát, amely a büszke fejet lekonyítja ugyan, de „belől a multnak temetőárkakat ás“ . . . S mindenütt igazolva látja, hogy az ő útja, az ő célja az igazi út, az igazi cél, amely sugárzó derével aranyozza be a küzdő homlokát.

Mint említém, vannak a verskötetben olyan versek is, amelyeknek értelme homályba veszik. Ezt főképp azok a szokatlan szövegek idézik elő, amelyek talán a versnek új színt, új erőt kölcsönözni volnának hivatva, de éppen ezek rontják meg a hatást. A lila tenger, lila mező, tűzkereszt, tömjénillattól illatos tájék s más ilyen kifejezések, más meg más vonatkozásban gyakran fordulnak benne elő, de nem találók, nem eléggé kifejezők. Másutt az azonos magánhangzású szavak egymásra torlóása miatt lesz nehézkes a vers (Járok az élet énekével én, de meg nem értik ezt az emberek.) A ritmus sem részesül elég gondozásban. A formáknak is fejlődniök kell.

A könyv az Élet kiadásában Budapesten jelent meg s a szerzőnél (Gyulafehérvár, papnövelde) 1 koronáért kapható.

A bérmautáról.

Púj május 22. Hátszegről vasúttal indultunk Pujra. Az állomásnál Pietsch szolgábiról készöztötte a püspök urat. Teljes számmal kiükkölt az intelligencia, úgy, hogy aránylag itt volt a legtöbb ember a fogadásán. A püspök urat Pietsch négyes fogatán szállították be. Egyenesen a templomba mentünk. A kis templomban nem lehetett fézni, borzasztó meleg volt. Bérmaoltak 30-an. A bérmaolás a templom körül volt, nagyon jó időben.

Bérmaolás után felmentünk özv. Lengyelné lakására. Itt fogadta a püspök ur a tisztelgéseket, s azután innen ment a látogatásokra. Az urak számára azalatt Lengyelné gazdag tizórait szolgált fel.

A látogatások után a kaszinóban bankett volt, úgy negyvenen vettek részt. Az oláh intelligencia is teljes számmal részt vett, a pap azonban nem volt ott. De megjelent a kálmvista pap, ki örömeinek bibliai mondásokban adott kifejezést.

A püspök ur meglátogatta Meskót is, egy öreg kereskedőt, a ki a puji templom építése körül nagyon sokat fáradozott, végtelen boldog volt az öreg Meskó.

Egy kis „cüg” megfogta a püspök ur torkát is, de különben nagyon jól van, s nem látszik fáradtság rajta.

Pujról délután 2 óraker indultunk Dévára vasúttal.

Marosilye május 24. Az egész úton esett az eső, de azért olyan szerencsések voltunk, hogy a kellő pillanatban mindig szünetelt az eső. A legünnepelesebb fogadás volt Ilye felé vonulásunkban. Branyicskán a község élén Csató, Jósika báró intézője köszöntötte a püspök urat, tovább vonulva Marosbreyén a gör. kel. lelkes üdvözölte; marosilyei fogadás is szép volt, a diadalkapunál a főbíró, a templomkerítés ajtajában 3 kis leány üdvözölte a püspök urat.

A templomajtóban Medgyesi beszélt a plebános, a bérmaut alatt ez volt a legszebb beszéd, rövid, de nagyon szép gondolattal teljes.

Az egész templom nagyon jó hatást tett, gond, rendesség látszott mindenütt, még csak Ósebeshelyen volt ilyen tisztaság és izés. Vacsoráig gyóntattunk, reggel szintén. Bérmaoltak 92-en. Az idő szépen kiderült, a templom körül volt a bérmaolás. Mise után jöttek a tisztelgések. Egész körünten itt volt a leghatalmasabb sora a deputációknak: egyházközség, oltáregylet (sok úri hölgy tagja is van, ezek gyóntak is) közigazgatás, gör. kel. egyház, ref. egyház, izraelita egyház (első volt ez úton) járásbírószág, községi előljáráóság, állami tisztviselők. Tisztelgések után megnéztük a kastélyt, Bethlen G. szülőházát. Azután a küldöttségek vezetőit látogatta meg a püspök ur. Ebéden 20-an voltunk. Papok közül a dévai quardián és Jellman volt ott. Nagyon kedves az új plebánia, s a plebános nagyon ügyesen elrendezett mindent, s ügylatszük a hiveit is nagyon jól és ügyesen vezeti. Délután 4 óraker indultunk Dobrára.

Hunyaddobra május 25. Marosilyéről délután 4 óraker indultunk a mi kocsinkkal a Marosig, ott kompon átkeltünk (az eső folyton esett, hol jobban, hol kevesbbé) a part másik oldalán vártak a dobrai urak. A püspök urat Lázár földbirtokos négyese vitte. Lapusnyak községben az iskolás gyermekek egész kis virágcsót szórtak a püspök

urra, s egy kis leányka kedves pár szóval üdvözölte. Dobrán a községi jegyző fogadta a püspököt. Gyónónk keves volt, hívő is kevés van, mégis 52 bérmaolkozó akadt.

Vacsora alatt az iskolás gyermekek szerenádót adtak. Nagyon ügyesen énekeltek, s még egy kis dikció is volt.

Mise alatt csak a kántor énekel, mert énekesei bérmaoltak, s így nem akarta a kórusba egybegyűjteni őket; sajnáltam, mert jól énekelnek, s ellensúlyozták volna az orgona hangját, a melyhez hasonló rosszat az utolsó tíz évben nem hallottam. Egy pár tisztelgés volt, az ebéden ezek vezetői vettek részt. A plebános nagyfokú izgatottsága egész az ebédig tartott, s csak akkor csillapult le. Iskolába nem mehettünk, zárva volt, himlőjárvány miatt. Különbben az egész kerületben alig egy-két helyen mehettünk iskolába, mindenütt volt valami akadály.

Délután megingt a dobrai urak szállítottak a vasúti állomáshoz, hogy Vajdahunyadra menjünk. Az eső folyton esik, de hála Istennek semmi bajunk sincs.

Vajdahunyadról semmit sem kaptunk. (Szerk.)

Govádiá május 28. Gyönyörű út vezetett Govádiára, nem tudunk betelni a nézésével. A vasgyári igazgató Buczek, s két mérnök kísérték útkunkban. Az idő is kiderült, úgy, hogy Govádián gyönyörű időnk volt. A község és a telep nevében Pénzes főmérnök üdvözölte a püspök urat, azután két leányka együtt mondott egy dikciót. Nagyon mulattunk, hogy ilyen duettet alkottek, de pompásan betanulták a mondókát, úgy hangzott, mintha egy mondta volna. A kis templom persze egészen tömve volt mindkét alkalommal. Legyóntattuk az egész falut, a mi ugyan nem volt nehéz, mert tán 120 az összes hívők száma. Bérmaoltak 36-an. Mise után körülnéztünk egy kissé a gyönyörű helyen, a melyhez hasonló szépet igazán ritkán látni.

Ebéd után az öntödébe mentünk, itt a munkások szépen kirukkolva fogadtak, egyikük pár üdvözölő szóval fogadott. Megnéztük a gyárat, a vasöntést. A püspök ur tiszteletere öntöttek is mindjárt vagy négy vajdahunyadi vár képevel ellátott érmet.

Pénzes főmérnök még uzsonnával is megraktált, bár már képtelenek voltunk bármit is enni. A vasút 5 óraker indult, ezzel mentünk Gyalárra. Kíséretünkben Mánya főbíró, a vasgyárból vagy 6 tisztviselő Govádián volt Bodokán is. Lány esperes és P. Mordán is kísérek. A Püspök nagyon jól van, s végtelenül élvezi a látóvalókat.

Gyalár május 29. Vasúttal mentünk Retyisóráig, innen egy darabot siklóval, a többi gyalog tettük meg. A vasútnál és a községnél üdvözölte a püspököt a bányá, illetve a község részéről. A püspök Csiki orvos vendége volt, mi pedig Bodokánhoz voltunk szállásolva. Sokat gyóntattunk a felnöttek közül is. Bérmaoltak 93-an. Az idő jó volt. Este az iskolás gyermekek szerenádót adtak, a bányások pedig ünnepeles felvonulást rendeztek.

Ebéd után megnéztük a bányát és gépházakat, délután 5 óraker pedig vasúttal mentünk Vajdahunyadra. Este Buczek gyárigazgatónál voltunk vacsorán.

Reggel kocsiával indultunk *Királybányára* (május 30-án) rettenetes rossz úton; majdnem állandóan lejtépesen kellett mennünk. A kudzsiriak is lejtettek, így a kis templom megett. A hivek magyarul nem igen tudnak,

szerencsénk volt Lány esperessel. Ő gyónította le az oláhokat (illetve magyarul nem tudókat.) Bérmaoltak 36-an.

Megebédeltünk s azután kocsiával indultunk vissza Vajdahunyadra A vasgyári igazgató, s egy mérnök állandóan kísérték útkunkban. A püspök urnak nagyon jól esett és örömet szerzett ez a figyelem.

A vajdahunyadi zárdában megvacsozáztunk, vasútra tülünk; Piskin meglátogattak a főesperest, ki most már egészen jobban van, s este 11 óraker szerencsésen hazakeresztünk, kissé fáradtan, de másként jó egészségben.

Alvinc június 2. Finis coronat opus. Alvincen végződött a bérmaut, még pedig jól, mert ott másképen nem is végződhetett. Pedig csak ráadás, pótlék volt. Alvinc eredetileg nem volt felvéve a sorba, de P. Pucher úr olyan szépen kérte a látogatást, hogy utólagosan mégis bevették a sorba. Mit is lehetne a jó P. Pucher úrtól megtagadni, ha ő azt kéri? Talán azt is gondolta, mint jó lelkiatya, hogy a túlbőven zuhogó égi áldás folyamánya következtében hiveivel együtt igen könnyen jobb hazába csónakázhatik Titanic nélkül is. És ha eltávoznak váratlanul, kit látogatna meg az apostol? Jobb lesz tehát korán mindent rendbehozni, a hibben való megerősödés kegyelmét biztosítani, és csak azután csónakba ülni, ha muszáj. Okosan aszakedett azon elv szerint is, hogy: „amit ma megtehetsz, ne halaszd holnapra!”

És Alvincen népfelkelés, avagy forradalom jelenségei mutatkoztak napokkal ezelőtt. A főbíró úr régi, soha nem látott könyvekben lapozgatott és mormolt hozzá valamit.

Az ebédre szokáson kívül későn ment haza. Közben többször aggodalmasan meglátogatta a híres Martinuzzi kastélyt. Sokan titkolódzva suttogták, hogy a Főtisztelendő úr igen sokszor jár a főbíró úrhoz. Gyakran látták a községi bírónál, a református esperesnél, sőt még az oláh papoknál is. Itt valami nagy dolog készül. Ha valami ügyben hozzá mennek, alig tudják a könyvek közül kivájni. A templomban is mindent felforgat és megnéz. Az utcákon kapukat akar építtetni, pedig ősi szokás, hogy az utcákon ne legyenek kapuk. A templomban igen sokat prédikál a katonákról és az iskolában is azt hangoztatja mindig, hogy most már nemcsak a fiúk, hanem a leányok is katonák kell hogy legyenek, mert a Szentlélek úgy akarja. Titokban valami huszonöt darab ágyút is rendelt sok puskaporról. A puskapor nem elég, s azért a patikus úr éjjel-nappal puskaport készít. A Főtisztelendő úr van megbizva, hogy katonákat sorozzon. Sok fiút és sok leányt választott már ki, akár erős, akár gyenge, mert mindenkire szükség van. Sőt még idősebb férfiakat és asszonyokat is besorozott. Mikor minden készen lesz, akkor megérkezik egy nagy úr és felesketi őket. A nagy urak mindig így okoskodnak, s a vége adóemelés, azután pedig katona beszállásolás. Mindenki maga köteles magamagának ruhát szerezni. Emiatt a boltokból minden ruha elfogyott, s a mi ezután érkezik, az drágább lesz. Még a szegény árvagyermeket is berendelte a Főtisztelendő úr Algyógyról, a gazdasági iskolából. És ezek nagyon örülnek azon, hogy reájuk is gondoltak a nagy urak és most már mindig csak azt énekelik, hogy: „Árvából lesz jó katona”.

Június 2-án szép idő biztatott, hogy Alvincere nemcsak tutajon vagy csónakon, hanem kocsin is el lehet jutni. Elhatároztam tehát, hogy bármi uton és bármi áron is, de okvetlenül el fogok menni Alvincere, ne hogy különben véletlenül az én távollétem miatt valami ne sikerüljön, mert akkor a jó P. Pucher urnak legalább is tíz száll haja elhullana, az pedig nagy veszteség ilyen drága időben. Korán indultam egyedül és kocsin. Úgy gondoltam, hogy ha szerencsésen megerkezem mint utóró, akkor egyedül enyém a dicsőség; és azonkívül mint előfutárt meg is becsülnék; ha pedig baj ér, legalább nem tudja meg senki; ha elvérzek, kültői lesz halálom. Abrándozásaim közben a Maroshoz érkeztem. A két bukefalósz minden intés nélkül egyenesen az új hidra rohant. Nagy díjért se mennének már többé a régi hidra. Nagy zavarban voltam. Úgy képzeltem, hogy valahol Budapesten vagyok a Duna fölött, olyan nagy a Maros. Mihelyt azonban Marosváradján voltam, mindjárt észrevettem, hogy mégis csak a Maros fölötti hidon száguldottam át.

Kölesönös megilletődés váltotta ki egymást, midőn az alvinci határt jelző vasúti hid alá kerültem. Ez úgy tűnt fel, mint valami vaserődnek a kapuja. Kevésbe múlt, hogy vissza nem térnetek. Egész hadsereg állott védelmére. Volt ottan gyalogság, lovaság és tüzérség. A kanocok már füstölögtek. Fővezér volt Pongrácz Géza, ki civil életben főszolgabírónak nevezetik. Mikor lobogást és köcsörgést hallott, megnézte szép mellyent, rántott kettőt szalon dolmányán és kinézett a hid alól. Amint engemet megpillantott és nem azt látta, akit talán várt: bosszusan másfelé nézett, mint az a büszke vadász, ki szép öre celizott, de nem talált. Megnéztem feltűnően szép lovaikat, mosolygva jeleztem, hogy jönni fog az is, kit epedve vár; és ezzel komor arcát vigásosra változtatván, az illatos akácok között odébb rogtam. Kerülő úton közelíttem meg a kedves P. Pucher úr birodalmának vizárkokkal megerősített határait és egy nyitvafejlett kapu besurrantam, még pedig óvatosan, nehogy robbanó ágyukba üssém lábaimat. Utánam már könnyű volt másoknak is megérkezni, mert az út most már kipróbált és biztos volt. Később bizalmasan értesültem, hogy tulajdonképen így is volt előre kitervezve. Nemsokára olyan harangzúgás és ágyüdörgés keletkezett, hogy égháborúnak is béllent volna. Mi az? kérdem és megilletődve egyik szobából a másik szobába futottam, nehogy valami keringő mennyő belém ütközzék. Azt felelték, hogy a püspök Úr érkezett meg. És azért jött olyan derendőciával, mert a főszolgabíró úr fél óráig tartó szép beszédben a vashid alatt bebizonyította, hogy bátran jöhet. Meg is jött bátran, csakis az új kapuk alatt állott meg. Jobban mondva megállottak a szép lipicaiak, mert azok már tudják, hogy mi a becsület és mi a szokás. A férfiak csak köhínettek és jól préselt bajszkájukat mozgatták, de egy szót sem szóltak. Ki is szólhatna ilyen háborús veszedelemben? Csakis valami ártatlan szép lélek. Egyszerre csak néma csend lett. Harang s ágyú mintha sohasem is lett volna. Szépen csendő hang hallatszott. Egy szép és ártatlan leányka üdvözölte kedvesen, szívből és bátran a püspök Urat, mint apostolt.

Ezután már P. Pucher mosolygó, rózsás arca is feltűnt és a templomajót egészen hatalmába kerítvén, addig be nem engedte

a jó püspök urat, míg szép, de rövid beszédét hódolattal el nem mondotta. A templom kulcsait azonban nem adta át. Valószínűleg úgy gondolkodott, hogy ki ilyen rövid ideig tartozkodik nála, annak nem érdemes átadni a kulcsokat. Még el is veszhetnének. Azonban, ha a püspök Úr ide jönne vikáriusnak, akkor minden kulcsot bizalommal átadna még hosszabb időre is.

Következett a szentmise, melynek végzése alatt úgy bolyongott a püspök Úr körül a sok pap, miként az égi nap körül szoktak bolyongani és keringni a holdak és csillagok. Evangélium után, mit egy pap elrombitált, Fetszer Antal püspök Úr, mert így hívják ottan, olyan szép és hatalmas szentbeszédet mondott, hogy P. Pucher úr sem tudna jobbat mondani. Ha unitárius lett volna valaki a templomban, bizonyára most már trinitárius volna, mert a Szentháromság tanát fejtegette nagy hatalommal és dicsőséggel. A bérmálás szentségeiről is olyan erővel beszélt, hogy még a zsidók is megakartak azután bérmálkozni.

A körösen gyönyörűen énekeltek, mi miatt a református esperes urnak hiveiben fogyatkozás is állhat be; minden esetre béke fentartással. Egy nyolcvan éves román pap úgy látszik, szeretett volna még egyszer bérmálkozni, mert az ifjú bérmálандók között állott; de nem volt cédulája. A bérmálás künn az utcán két sor fa árnyékában történt, mit külön ezen célra ültettek valamikor, a mint erősen állítják.

Kilencvenöt lélek részesült a bérmálás szentségeinek kegyelmeiben. Ezek közül tizenkilenc árva fiú volt az algyógyi gazdasági intézetből. Kaptak azután gazdag reggelit és jó ebédet, milyenben részük talán sohasem is volt. Ez a napynap, mitől félték, igen jó emléktől lesz nekik mindig. Ők voltak most a legholdogabbak.

Szentmise után voltak a tisztelgések. Szőgyényi bácsi az egyháztanács élén fainatos szép beszédet mondott. Anyyira büszke volt rá azután, hogy alig bírtunk vele. Ezúttal Alvincen megtörtént a nagy *unió* is. A reformátusok, görög katolikusok és görög keletiek mai napon egyesültek és úgy tisztelgtek a püspök úrnál. A mi ellentét még közöttünk netalán fennmaradott volna, az is szépen elsimult a jó ebéd alatt. Úgy ültünk ott harmincan, mint hajdan a velencei nagy tanács a Dózsé palotában. Onnan ehesen és szomjasan senkinek sem volt szabad eltávoznia. Minden oldalon erősen körül voltunk zárva és onnan megszökni csak életveszéllyel lehetett volna, a sóhajok hidján. Közben elgondoltam, hogy ha valahol a felső Maros környékén kánai menyegző lett volna és mi is ott ettünk és itunk volna: olyan nagy és veszedelmes árvíz nem lehetett volna.

Ebéd közben a Martinuzzi kastélyt is a káptalan költségén újra építettük: de hogy, a káptalan miből fog megélni, arról nem tárgyaltunk. Az is el lett határozva, hogy a Maros környékén világhírű tehenészetet állítunk be, a Marosban magában pedig nagyserű *haltenyésztést*. Szóval gazdagok leszünk.

A jó P. Pucher úr a püspök urat ebéd után felpakolta és illedelmesen elküldötte Nagyváradra. Búcsúzáskor gömbölyű, nagy könnyeseppék gurultak alá rózsás arcán. Elgondoltam, hogy ha ezen könnyeseppék gyöngyök, avagy villogó gyémántok lennének: akkor ezeknek árán nehány ezer magyar embert lehetne Alvincere telepíteni.

Eucharisztikus értekezletek.

Címül nem akartam azt írni, hogy kongresszusok, mert ezekről nem merek említeni tenni. Volt, ugyan három a lefolyt évek alatt. Kettő Kézdivásárhelyt, egy Gyulafehérvárt. Több nem volt. Hogy miért nem? Azt nem tudom. Egy értekezlet is volt, ha jól tudom Segesvárt. Aztán elhallgattunk. Elhallgattunk, mint összel az éneklő madarak, Hogy miért? nem tudom. Úgy hiszem azonban ebben hibeink nem hibások, külső okok se hátráltak a megtartásban, hanem az ok valahol másban rejlik. Mi türes, tagadás, valljuk meg az ok mi bennünk van. Itt keresendő. Sok mindent kereshetünk még magunkban. Mert meglehetősen sok van a tarsolyban, amint a „valamiről valamit” cikke is igazolja. Nem is szárdékom jelen sorokkal egymásután előhúzni az elrejtett kincseket a tarsolyból, mert van ott ám rejtett kincs, melyet lelki búvárok jól ismernek. Azt mondta legalább valaki, „hogy az erdélyi papság önmagában sok szép, nemes tulajdonságot bír, de magában rejti, nem enged azoknak szabad folyást.” És ebben van sok igaz. Kínk csak nógatás, buzdítás kell, és egy kis irányítás. És aztán minden megy a maga útján önmagától.

És így szeretném, ha ezt a pár sort annak vennék a paptársaim.

Arról van szó, hogy az eucharisztikus mozgalom, mely kongresszusok és értekezletek tartásával nyerje hatalmasabb lendületet, elmaradtak. Hogy lehetne ezeket tervszerűen tartani, fejleszteni?

Ha jól emlékszem a barcasági dékán-ság tavaszi koronáján kimondotta azt, hogy ezentul az ősi koronagyűlés „eucharisztikus értekezletté” alakul át. Ez értekezletre bevonja a laikus híveket is. Más szóval a laikusoknak is jut belőle.

Nem lehetne ezt általánosítani és minden kerületben ezt meghonosítani? Először nagyobb plebániákon s aztán rendre. Nem volna ez célravezető?

Vagy ha nem tetszik ez az eszme, rendezzenek az esp. kerületek rendre összel ilyen, melyre meghívandók az esperesi kerületek. Az ilyen már az egyházmegyei jelleget ölténé magára. Kezdje meg ezt pld. a barcasági és sepsimiklósvári kerület most összel s hívja meg erre a többit. Jövő évben menjünk Csikba stb. . . rendre. És meg van oldva a gordiusi csomó.

De milyen legyen ez? Az illető kerület a tavaszi gyűlésén kiadja a témákat, kijelöli a helyet. A kongresszus vagy értekezlet helyének plebánosa meghívja az espereseket, ezek circuláltatják ezt.

Kongresszus előtt a hívek, ahol tartják figyelemzetendőkk erre. Alkalmas gyűléshelyet keresnek. Kongresszus előtti estén szt. beszéddel ünnepélyes litánia. Másnap reggel gyónatás. 9 ó. ünnepélyes szt.-mise szt.-beszéd. Utána a hívek számára értekezlet. Délután papoknak. Este 5 ó. adoratío közös szt.-beszéd, körmenet, „Te Deum.”

Ütközött a nehézségbe? Ott igen, ahol azokat keresik, máshol nem. Lesznek-e ott sokan? Eleinte kevesebben, de lassacskán mindig többen és többen. A helybeli hívek feltétlenül ott lesznek, nemkülönben az előadók és a kerületi papság. Másra nem is számítunk. Ha aztán vérünkbe átmegy, akkor feltétlenül ott lesznek. Felvettem eszméink, lassuk mit szólnak a hivatottabbak?

Paphiány.

II.

2. A hittanár is hibás lehet és pedig igen sokféle képen, mivel azonban erről már többen írtak, hallgatók.

3. A papság anyagi helyzete igen gyarló. Igernek neki évről-évre íthón is, másutt is, de az igérettel a helyzet csak nem javul. A papság anyagi helyzete sok helyütt ugyanaz, mint volt 50 évvel ezelőtt (pedig milyen más megélhetési viszonyok vannak most), sőt egyes helyeken a viszonyok változtával még rosszabb. Nálunk is hány helyiütt van kongruával 1600 korona! De ha 2000 koronát veszünk is, mi az a mai drága viszonyok közt. S ebből az összegből kell fizetni nyugdíj és segítőalapra, támogatni jótékony intézményeket, kath. sajtót, újságot, folyóiratokat járni, könyveket beszerezni, hogy ne maradjon el a pap a kortól stb. Valóban művészet kell hozzá, mely csak kevesnek adott meg.

4. Nincs a papságnál kellő haladás. Legtöbb piros övet kap az illető pap vagy valami címet, mely újra csak pénzbe kerül. (hiszen azt meg is szokták gratulálni!) de a javadalmazás továbbra is ugyanaz marad. Mással pl. bírói, tanári stb. pályán legalább bizonyos évek multával az anyagi javadalmazás is jobb.

5. Öreg napjaiban a pap nyugdíja oly csekély, hogy abból a mai viszonyok közt tisztességesen, bár egyszerűen, megélni szinte lehetetlenség. Nehéz a szükséges pénz hiányát elviselni az erős férfikorban és egészséges állapotban is, de hasonlíthatatlanul nyomasztóbb a hiány a betegség, az öregesség napjaiban, mikor a testnek sokkal több kényelemre van szüksége. 1600 koronából tisztességes lakást tartani, háztartást vezetni. (hiszen valakire csak szüksége van annak az öreg, beteg papnak is, hogy ápolja és tisztán tartsa!) házirosvost tartani (ez még legelősebb) patikát fizetni stb. stb. szinte lehetetlenség. Igaz, hogy vannak olyan pályák is, ahol egyáltalán nincs nyugdíj pl. az ügyvédi pálya, de ott az ember egy nap többet kereshet, mint a pap egész életében s így tehet felre öreg napjaira is. De a pap mi-ből tegyen? Hisz vannak, akik tehetnek, de hányan? És ezek sem igen papi jövedelmükből.

6. A papnevelő intézetek sokszor nem felelnek meg az egészségi kívánalmaknak s ebben a tekintetben a miénknek nagyon rossz híre van. Azt mondják, hogy bacillus fészkek. Hogy igaz-e ezen vád vagy nem, azt nem tudom, de hogy az ifjakat ezzel ijesztik, tudom. Ezért gimnáziumainkból is többen más egyházmegyékbe mennek. Igaz, ennek másrészt az is oka, hogy máshol jobb megélhetési módok vannak, vagy legalább jobbakat remélnek. Ha majd új egészségesebb szeminárium lesz, talán kevesebben pályáznak más egyházmegyébe.

7. Sok egyházmegyében csak jeles vagy legalább is jó bizonyítvánnyal vesznek föl. Mintha bizony a Szentlélek Úr Isten csak a jeles tanulókra szállana. A szentírásban nem azt olvassuk: „Sapientes elegit Deus.” hanem „stulta elegit Deus, ut confunderet sapientes”. Az élettapasztalat is azt bizonyítja, hogy sokszor a gyöngébb tehetségűek nagyobb eredményt tudnak felmutatni, mint a jelesek. S aztán sokkal kevesebb baja van a fohatoságnak az egyszerűbb lelkekkel, a dispositióknál, mert mindenhova szívesen

mennek és nem látnak mindenben sérelmet. Aztán hányszor látjuk, hogy azok, akik a gimnáziumokban nem érvényesültek a gyenge memoria miatt, a komolyabb gondolkozást igénylő dolgoknál feltűnnek. Megnyílik az eszük, mint mondani szokták.

8. A papnevelőintézetekben divó tan és nevelési rendszer sem felel meg mindenben a mai kor követelményeinek, mit bizonyít az a tény, hogy nem is oly régen sok szó esett a papnevelő intézetek reformjáról. Ott van pl. a doctori rendszer *minősítési* joggal. Aki valaha ilyen intézetben volt, mint növendék, az tudja, hogy milyen formában és körülmények közt szokták készülni azok a minősítések s milyen fontos szerepet játszik ott a baráti viszony. A szemináriumi elöljárók még több ferdeségre mutathatnának rá.

(Folytatjuk.)

H I R E K.

Gróf Mikes János szombathelyi püspök állapota iránt táviratilag érdeklődtünk s azt a megnyugtató választ kaptunk: „Hálás köszönet, jobban vagyok. Hétfőn műtetre Budapestre utazom. Imádkozzanak, Mikes.”

A papnevelőben az előadások szombaton megszűntek s folyik a készület és a vizsgázás.

A szt. Szív novéna ájtatosság Urnapján este 7 kor kezdődik szt. beszéddel és litániával. A befejező ájtatosságot a szent Szív ünnepén tartják meg. A papnövendékek is részt vesznek.

A szentségimádás a barátok templomában vasnap folyt le, a zárdai növendékeknek és a papnövendékeknek épület részvételével. Annál kevesebben látogatták a hívek a templomot.

Jutalmi adomány. A gyulafehérvári r. k. főgimnázium kiváló tanulóinak évvégi jutalmazására *Deutsch* Adolf lovag 20 K-t adományozott, mely jótékonyágáért nyilvánosan köszönetet mondanak.

Személyi hír. Kalit Ferenc Bálványosváraljáról Deésaknára helyeztetett át lelkésznek. Mig a szélvihár által elpusztított egyház épületeket helyre állíthatják.

Kinevezés. Dr. Óriás Nándort a vallás-és közoktatásügyi miniszteriumba segédfogalmazónak nevezték ki.

Évzáró vizsgálatok. A gyulafehérvári róm. kath. főgimnázium vizsgálatainak sorrendje az 1911.—1912. iskolai év végén. Június 10. és 11.-én: Érettségi szóbeli vizsgálatok. Június 13.-án délután: Évvégi közös szentgyónás. Június 14.-én, Jézus Szent Szíve ünnepén: Évvégi közös szentáldozás. Június 14.-én: Magántanulók írásbeli vizsgálata. Június 15.-én: Magántanulók szóbeli vizsgálata. Június 16.-án délután: Tornavizsgálat és intézeti tornaverseny. (Kedvezőtlen idő esetén június hó 23.-án tartják meg.) Június 17.-én: Vallástan IV.—VII. osztály az I. oszt. termében. Június 18.-án: Vallástan I.—III. osztály az I. oszt. termében. Június 19.-én: a) Magyar, latin, német nyelv IV. osztály az I. oszt. termében. b) Magyar, latin, görög, görög-helyettes, német nyelv V. o. a saját term. c) Történelem, természetrajz, mennyiségtan VI. oszt. saját termében. d) Történelem, természettan, mennyiségtan egészségtan VII. o. a s. t. Június 20.-án: a) Számтан, mértan I. osztály a saját termében. b) Magyar, latin nyelv II. oszt. a saját termében. c) Magyar, latin nyelv III. oszt. a saját termében. Június 21.-én: a) Történe-

lem, természetrajz IV. oszt. az I. o. term. b) Természetrajz, történelem, mennyiségtan V. oszt. a saját term. c) Magyar, latin, görög, görög-helyettes, német nyelv VI. o. a saját t. Június 22.-én: a) Magyar, latin nyelv I. o. a saját term. b) Számтан, mértan II. oszt. a saját term. c) Földrajz, történelem III. o. a saj. term. d) Magyar, latin, görög, görög-helyettes, német nyelv VII. o. a saj. term. Június 24.-én: Természetrajz, földrajz, I. o. a s. term. Természetrajz, földrajz II. oszt. a saj. term. Német nyelv, számтан, mértan III. o. a saj. term. Mértan, számтан IV. o. a saj. term. A rendkívüli tárgyak vizsgálatát az utolsó órákban tartjuk meg. A vizsgálatok naponként reggel 1/28 órakor kezdődnek. A vizsgálatok nyilvánosok, tehát azokon a szülők és a tanúgy íránt érdeklődők megjelenhetnek.

Tűz a székesegyházban. Csütörtökön éjjel a püspöki udvarból Gyuri kocsis és Pista huszár világosságot vettek észre a székesegyházban. Rohantak a templomkülsőéért s a főoltár melletti nagy gyertyatartó lánggal égett. A katonaság tüzet jelzett. Csakhamar a főkapitány is ott volt. A tüzet eloltották. Szerencse volt a püspöki alkalmazottak ébersége, mely nagyobb pusztításnak vetett véget. A tűz oka valami elrejtett gyertya parázs lehetett, mert a gyertyák a tartón csüt. délelőtt égték csak.

Kanonoki beigtatás. Sebestyén Mozes esperes, zetelaki plebános és dr. Fejér Gerő sztszéki tanácsos, státusi előadó kanonoki beigtatása f. hó 8-diki reggel 1/27-kor történt a székesegyházban.

Szónokok a barátok templomában: Urnapján: Szporni János, *pénteken:* dr. Péter Antal, *szombaton:* Soóthy Gyula, *vasárnap:* Soóthy Gyula, *hétfőn:* dr. Jakubek István, *kedden:* dr. Szentiványi Róbert, *szerdén:* dr. Péter Antal, *csütörtökön:* Szporni János, *pénteken:* Rass Károly.

Football mérkőzés. A piskieki csapata június hó 2-án mérkőzött a gyulafehérvári főnevelőintézet és gimnázium csapatával. A játék ügyesen folyt, de egyikük sem talált kaput. Többen érdeklődtek a játék iránt, amelyet szívesen megtekintett *Radicovics* Márton tábornok is több katonatiszttel.

A gyergyóalfalui róm. kath. népiskola tanterülete az 1911-12 tanévben a felnőtteknek a következő előadásokat tartotta: Föt. Miklós István plebános espereskerületi tanfelügyelő úr vezette az előadások mindenkét, a melyeket a szívek mélyéig ható beszéddel nyitotta meg és zárta be; azonkívül maga is tartott 1 alkoholelles- és 2 gazdasági előadást. Id. Pfeiffer Lajos tanító 1 neveléstani-, ifj. Pfeiffer Lajos tanító 2 gazdasági-, Paál Albert ny. tanító 7 vallásos, földrajzi és alkoholelles előadást vetített képekkel és Horváth Mihály tanító szintén 7 alkoholelles, gazdasági és erkölcsi szabad előadást tartott. Az előadásokat a tanterületet a leányiskola nagytermében tartotta, a melyek mindenikét 5—600 főnyi felnőtt hallgatta. Megtörtént az az eset is, hogy a tanteremben a hallgatók nem fértek el, iyenkor a Sövrer János úr nagytermet vette igénybe a tanterület. Gyergyószentmiklósról a tanterület jelentette, hogy ott is a felnőtteknek tartottak előadásokat, a rétek ápolásáról, a szántásról és az alkohol pusztításáról. A szárhegyi iparoskörben a tanítókat vetített képekkel tartottak előadásokat. A gyergyóalfalui r. k. népiskola tanterülete az 1911-12. évben da-

lárdát alapított; azonkívül Santó Ádám k. tanító 2 gazdasági és 1 neveléstani, Péterffy László 2 gazdasági- és Székely András 1 gazdasági és 1 neveléstani előadást tartott. Az előadások kezdetén és végén az iskolás gyermekek költemények és énekek előadásával szerepeltek.

Meghívó. Az erd. róm. kath. Státus marosvásárhelyi főnevelő intézete fennállásának 200-ik évfordulója alkalmából folyó évi június hó 9-én változatos és érdekes műsorú Jubiláris ünnepséget rendez.

Az autóverseny. Az országos kiskocsiverseny résztvevői — utirány Budapest—Debrecen—Kolozsvár—Gyulafehérvár—Déva—Temesvár—Budapest — péntek reggeli órákban robogtak át városunkon ugy 35 autóval. A Hungária előtt a katona zenekar játszott, a nagy közönség sorfalai között éljenztek az átvonuló autókat. Az utvonalon katonaság, rendőrség és tüzoltóság ügyelt fel. A Lépes ut. elején diszkapu volt.

Alapkövetétel Nagyilondán. A Szolnok-Doboka megyében fekvő Nagyilonda községben lélekemelő ünnepélyességgel tették le f. hó 2-án, Szentháromság ünnepén a róm. kath. templom alapkövét. Az ünnepség előtt 10 órakor vette kezdetét a görög katolikus templomban megtartott szent misével, melyet Huszár Ádám magyarlaposi plebánus végzett. Mise alatt az állami iskola katolikus növendékei énekeltek harmonium kísérettel. Mise végétével körmenetben vonultak a hívek az épülő kath. templomhoz, ahol már sokan voltak és várták az érkező körmenetet. Az előírt alapköveszentelés szertartásának végétével Esztergár Gergely szamosújvári lelkész mondott szent beszédet, mely után Huszár Ádám plebánus felolvasta az alapkövé elhelyezendő okmányt, amit azután az ilondai kath. hívek, sőt még más vallásnak is, aláírtak. Az okmány elhelyezése után Pitterich Oszkár a templom építésének lelkes vezetője maga helyezte rá a fedőkövet, és ő tette meg az első kalapácsütést, amit letérdepelve e szavak kíséretében tett meg: Segíts Istenem, hogy amit megkezdünk, azt be is végezhessük! A kalapácsütések végétével az épen ilonda mellett levő „Büdöspataka” fűrdőn időző zsidói cigányzenekar játszta el a Himnuszot. Az egyházi szertartás végétével a nagyilondai intelligencia társas ebédre gyűlt össze, melyen sok lelkes és igaz hazafias szellem elmondott beszédet hangzott el. Az ünnepélyen ott volt Pisztori Zoltán desi törvényszéki bíró, az ilondai egyházközség főgondnoka és Szabó István desi törvényszéki bíró, ki mint ilondai bíró, tevékeny részt vett abban a lelkes mozgalomban, mely célul tűzte ki Nagyilondán is minél előbb templom emelni Istennek. A templom már ez évben fedel alá fog kerülni és a hívek óhajta, hogy már a jövő év tavaszán felszenteltesse. Adja Isten, hogy teljesüljön e kívánságuk és minél előbb elhangozzék e templomban is a „Téged Isten dicséretünk!”

Államsegély a Tanítók Fűrdőjének. A Tanítók társadalmi gyógyfürdője, üdülő és gyermeknyaraló-telepe létesítése érdekében megindított országos mozgalmat a vallás- és közoktatásügyi kormány is a legmelegebb érdeklődéssel és pártfogással kíséri. Mint illetékes helyről értesülünk, az „Udvarhelyvármegyei Tanítóegylet” kérése alapján a közoktatásügyi miniszter is május 12-én megnyitotta a Tanítók Fűrdője befektetési céljára, évi 2000 kor. államsegélyt engedélyezett. A

közoktatásügyi kormánynak ezen nagyjelentőségű erkölcsi és anyagi támogatása teljes mértékben biztosítja a gyógyfürdő és üdülőtelep kiépítését. A részvénytársasági szervezkedés eddig elért kiváló eredményeit, az ezen év végéig meghosszabbítani tervezett további részvényjegyzési elhatározás csak fokozza, annyival is inkább, mert a közeli napokban kibocsátandó új tervezet alapítói, a részvénytöke jelentékeny nagy részét már előre biztosították, s így a további részvényjegyzésekkel csak a fennmaradó alaptöke részlet biztosítandó. A gyógyfürdőt tanítók, a legminimálisabb árszabással a Székelyudvarhelyi Szejké fűrdőn már megnyitották, s ennek prospektusa mindenre nézve teljes tájékoztatást nyújt. Ugy a fűrdő, mint a részvénytársaság ügyére nézve a minden megkeresés Gyerkés Mihály ig. tanító címére Székelyudvarhely küldendő. Látogassuk meg, keressük fel ezen értékes és ocsó hazai (erdélyi) gyógyfürdőt,

Fogarasmege mult héten tartotta közgyűlését. Az oláh bizottsági tagokat *Serbán Miklós* képviselő mind behívta a megyegyűlésre, hogy Széll József főispán ellen tüntessenek, de csak öt oláh agitátor jelent meg Serbánnal együtt. Ezek az alispáni jelentés során éles támadást intéztek a magyarság és a főispán ellen. *Balla Károly* református esperes határos beszédben czafolta meg az oláhok támadásait. *Nagy Lázár* nyugalmazott járásbíró indítványára a magyarság pártkülönbözet nélkül lelkes ovációkkal ünnepelte hazafias főispánját.

A csiksomlyói búcsú. *Csiksomlyóról* írják nekünk, hogy az ősi hagyományokhoz ragaszkodó székely nép az idejű pünkösdi búcsúra — ámbár az idő nem kedvezett — nagy számban seregett össze az egész Székelyföldről, sőt Romániából is, Csiksomlyón, hogy az 1567. évben *János Zsigmond* seregén vívott győzelmük emlékét megünnepeljék. Hódolatukat jötték bemutatni Mária iránt, aki győzelemre segítette őket, hogy hitüket megvédhessék. A több ezerre menő hívő keresztet alatt, énekszóval vonult be a kegyhelyre, ahonnan az ájtatossági gyakorlatok elvégzése után az ünnep első napján távoztak otthonukba. Az ünnep szombatján és első napján d. e. minden órában misét hallgathattak. Az ünnep első napján a szentbeszéd *Szekeres József* dr. csikszeredai plebánus mondotta.

Felhívás! Akik az erd. egyházmegyei felszentelt papok közül f. é. június, július és szeptember hónapjaiban óhajtanának pár napot a szovatai fűrdőn tölteni: szíveskedjenek ezt alólírttal közölni, ki tisztességes, felszerelt ocsó szobáról és ministránsról gondoskodni fog. Kötelesség: napi misézés a kápolnában. Gazda Dénes alesp. pleb.

Nemzeti zarándoklat Lourdesba. A július hó 29-én induló zarándoklat iránt a magyar kath. világ dicséretes érdeklődést tanúsított, melynek egyik jutalma a biztos különvonat. Ez kényelmet, rendet és gyors utazást jelent, vagyis az idő jó kihasználását, ellentétben azokkal a keservekkel, mik a menetrendszerű vonatokkal való utazással (nagyobb társaságnál) — vele járnak. Jelentkezett eddig 150 zarándok az I. és II. osztályra és 280 a III-ikra. Hely van még 24 II. és 46 III. oszt. Ha ez betelik, meg lesz az 500, mely a résztvevők maximuma. Ennél többet a rendezőség nem fogad el. Jelentkezéseket úgy mint eddig *Gaibl Sándor* apátkanonok fogad el Pozsony, Káptalan-utca 3.

Népoktatás. Szerkeszti *Dreiszigler* Ferenc tanítóképzőintézeti tanár. 5 szám. Kalocsai. Haynald-u. 353. sz. Ára egész évre 4 korona. A Népoktatás a legújabb száma a következő tartalommal jelent meg: *Jablonkay Gábor* Taine milió-elméletét fejtegeti a nevelésre vonatkoztatva. *Váczy István* a köteleességérzést nevelést fejtegeti egy folytatásos tanulmányban. *Dreiszigler* Ferenc a normálsvavas olvasás tanítási módszerről szóló tanulmányát fejezi be. *Sztára József* a természetrajznak a többi tárgyakkal való egybekapcsolódását vizsgálja meg tengernyi példával. *Dr. Resch Ignác* egy biológiai kísérletet mutat be. A könyvismeretét három művet bírál. Az új rendtartás közléset követi a gazdag „Apró közlemények” rovata, amelyben a tanítók ügyeinek napi eseményeit s kisebb pedagógiai eseteket dolgoznak föl röviden és szellemesen. „Igazán érdemes ezt a lapot tanulmányozni — mondotta egy előkelő tanfűrdő. — Az iskolai élet elmélete és gyakorlata egyaránt bőven és világosan van benne tárgyalva. És ami a fő, mindig színvonalon allanak fejtegetései. Hangja pedig higgadt és előkelő. Ezért ajánlom is, ahol csak tehetem.”

Konkurzus. Az erdélyi püspöki papnevelőintézetbe felvételt kívánó ifjakkal a felvételi vizsgálatot Gyulafehérvárt folyó 1912. évi július 2-ik napján fogjuk megtartani. Erről a püspöki körlevél így ír: „Erről a t. Igazgatóságot azon felkereséssel értesítem, hogy a pályázat határidejét a főgimnázium VI. VII. és VIII-ik osztályát látogató róm. kath. ifjakkal adja tudomására és azon jó magaviseletű és legalább jó, de lehetőleg jeles előmenetelű tanulókat, kik a papi pályára magukban kedvet és hivatást érezve pályázni kívánnak, szólítsa fel, hogy keresztlevellel, iskolai és orvosi bizonyítvánnyal felszerelt folyamodásukat a főgimnázium igazgatóságához június 29-én adják be, maguk pedig a fentebb kitűzött napon reggel 8 óra a papnevelő intézetben személyesen jelenjenek meg. Szíveskedjék a t. Igazgatóság a benyújtott pályázati kéréseket az egyes folyomódokról adott lelkiismeretes információ kíséretében azonnal beküldeni, hogy azokat a vizsgálatra kitűzött határnap előtt legalább két nappal kézhez vehessem. Olyan VI. és VII-ik osztályos gimnáziumi tanuló, kinek kevesebb szabályszerű magaviseletű jegye vagy ha csak egy tárgyból is elégséges osztályzata van, pályázati vizsgálatra nem bocsátható. Az ilyen tanulókat kérésüket a fáradság és útiköltség megkímélése céljából, a t. Igazgatóság ne fogadja el, hanem öket utasítsa, hogy az érettségi vizsgálat letétele után folyamodjanak a papnevelőintézetbe való felvételért.

Magyarok az Eucharisztikus Kongresszuson. Szeptember hóban seregenek össze a világ katolikusai Bécsben a 23-ik nemzetközi eucharisztikus kongresszusra. Ez alkalommal a magyarok különösen nagy érdeklődéssel kísérik a mozgalmat és a magyar csoport középponti bizottságánál, az Országos Katolikus Szövetségnél már eddig is sokan jelentették be részvételüket. A társadalom vezetőegyházai a legmelegebben karolták föl azt a törekvést, hogy a Magyarországon minél erősebb propaganda fejtesse ki a nemzetközi esemény sikere érdekében. Ugy erre, mint a magyar tribün felállítására, valamint a magyarok részére fenntartott külön templomok díszítésére eddig a következő adományok érkeztek: özv. Mailáth

Györgyné 1000 kor. a hercegprímás 500 kor. Mailáth Gusztáv károly gróf erdélyi püspök 500 kor. Pallavicini Edéné ögrófné 500 kor. Pálfi Miklós herceg 400 kor. Mailáth József gróf 400 kor. Középponti Katolikus Kör 200 kor. Kohl Medárd püspök 100 kor.

A Világegyházból. Az Egyesült-Államok északi szomszédjában, Kanadában is virágzó a katolicizmus helyzete: 8 érsekség, 22 püspökség, 5 ap. helynökség és 1 ap. felügyelőségre oszlik. A főpapok száma 39. (10 érsek, 29 püspök), a világi papságé 2,982, a szerzetes papságé 1,274, összesen 4,256. Az egyházmegyéket itt is nagyon egyenlőnek. A montreali érsekségnek 472,000 híve van, a pembroke-i püspökségnek csak 26,200. A katolikusok területi megoszlása sem egyöntetű. Imbre tartomány 95 százaléka a katolikus és francia anyanyelvű, míg Osaterio már csak 15 százalék katolikus mutat fel, kik jobbára ir eredetűek. Manitoba, Alberta és Saskatchewan tartományba a bevándorlás számos német, lengyel, olasz és rutén bevándorlót vitt. Sőt magyar is akadt, miről az Esterháza, Kaposvár és Új-Buda nevek tanuskodnak. A 45,000 görög katolikus jobbára rutén eredetű. E vegyes nyelvű területek a Szeplőtlen fogantatásról nevezett Oblatus (O. M. L.) rend felkigondozása alatt állanak, melynek 1 érsek, 6 püspök és 479 pap tagja működik Kanadában. A hívek összes számát a Catholic Directory 2.732.232-ben állapítja meg. A tavalyi népszámlálás adatai még nem lévén közölve, a valóságban többen vannak. Kanadában összesen 39 férfi és 76 női szerzet működik. A beküldött kimutatás igen hiányos: 4,839 férfi és 12,290 női szerzetesről számol be. Kerek számban 20,000-re tehetjük a 2 nembeli szerzeteseket.

Nyílt levél

Válya Gyula dr.-hoz, a Kolozsvári Szent Imre Egyesület elnökéhez.

III.

Tisztelt Barátom!

Veterán bajtársunk kifogásolta a stratégiát, mely a kolozsvári katolikus ifjúság vezetésére „még félembert sem” juttatott, „annál kevésbé egészet.” Panaszodik, hogy „Kolozsvárt nincsenek Giesswein Sándorok, Vass Józsefek s Glattfelderek, akik érdemesnek tartanak az ifjúsággal foglalkozni, velők érezni, lelkesedni, dolgozni, harcolni s ha kell meg is halni.” (Hah! Szedőgyerek.)

Már a multkor kifejezést adtam annak a véleményemnek, hogy ez a panasz nem állja ki a tárgyilagosságot. Most elmondom, mi a kifogásom ellene.

Veterán barátunk helyesen jegyezte meg, hogy *mi* (értsd: a katolikus közvélemény) nem törődünk eléggé az ifjúsággal. Ez kétségtelenül hiba. De túlbecsülni az ifjúság szerepét, helyesebben: nem mérlegelni a katolikus restauráció egyéb tényezőinek fontosságát, a magunk számára vindikálni a legértékesebb vezéreket, a mikor más pontokon nagyobb reakció a szükség: ez is hiba. Kolozsváron — hála Istennek — nincsen Galilei-Kör, az egyetemi ifjúság kebelében destruktív irányzatról nem tudunk. Hagyjuk hát szent ügyünkért más pontokon, más eszközökkel zavartalanul, egész lelkükkel operálni amúgy sem nagyszámú vezéralakjainkat. Az, aki — a szó legszorosabb

értelmében — éjtel nappá téve fáradozik azon, hogy a jövő nemzedék asszonyai és anyái számára minden felekezetenélküli versenyen felülálló katolikus iskolákat teremtsen és az, aki a magyar katolikus autonómia megalkotásának küszöbén ugyanolyan szívóssággal törekszik arra, hogy feltéve őrzött ősi kincsünknek, az erdélyi katolikus autonómiának működését minden irányban mintaszerűvé tegye: azok mindketten nehéz helyzetben sokkal többet fáradtak a katolikus restaurációért, hogyszen ezidőszert még a mi akciónk számára is igényelhetnők erőiket. S annak, aki egy-egy farszto nap ezer gondja és teendője után három percet fordít a vacsorájára, azután meg éjfélig dolgozik, hogy az egyetemi ifjak lelki gondozására ne hiányozzék az ideje: annak az ifjúság önévelő munkája iránti érdeklődéséről még amint némelyek talán kívánnák azáltal is tanuságot tennie, hogy felolvasásokat hallgasson a japán reneszánszról s az alkoholelles mozgalom létjogosultságáról — határozottan fölösleges. Kétségtelen ez mindenki előtt, aki az ifjúság egyesületi működésében nem öncelt, hanem csak egy eszközt lát arra a célra, a melyért más eszközökkel is lehet, sőt kell is munkálkodni.

Hagyjuk tehát a maguk útján menni a vezéreket. Aki nem közvetlenül mellőlünk, hanem a hetedik bástyáról puskazza az ellenséget: az is fegyvertársunk. Viszont nem az a jó katona, aki sokat okoskodik s szellemesen bírálja a stratégiát, hanem aki egész lelkével védi azt a pozíciót, a melyre az intéző hatalom állította. *Mivel intelligensebb a sereg, mennél több valamely táborban az edzett lelkű, kötelességtudó, fegyelmezett veterán, annál kevésbé szükséges minden sánca egy-egy generális.*

A jövő alkalommal befejezem fejtegetéseimet.

Öszinte híved:
Óriás Nándor.

Szerkesztői üzenetek.

A. G. Nem közölhető, nehogy méltán a személyi kultusz vajdái illethessék lapunkat

Emlékbeszéd. Nem közölhető. Rendelkezzék a kézirat fölül. Más irányban szívesen, udvozlettel.

Válassz. Nem közölhetem sehol — ilyen irányu nem ide való. A másikat is csak kénytelenségből hoztam. Megjött a többi is — továbbra is várom. Levéllet illetékes helyre juttattam. Köszöntöm.

Pályázati hirdetés.

A tordai (Aranyos m.) róm. kath. egyháznál üresedésbe jött kántortanítói állásra pályázatot hirdetünk.

Javadalom:

Az egyház pöntárából	— — —	1200 K.
Fizetés kiegészítési államsegély	—	131 —
Tandij kárpótlási államsegély	—	30 —
Tandij kárpótlás az egyház pénztárából	— — — — —	93 —
Stólaból mintegy	— — — — —	80 —
Összes készpénz	— —	1534 K.

Előkelő lakás természetben, udvarral és kerttel.

Felszerelt pályázatok f. évi június 15-ig alulirtoz benyújtandók.

Kántori próba június 16-án délelött fél-tizenkettőkor.

Torda, 1912. május 29-én.

Róm. Kath. elemi iskolaszék
nevében:

Dr. Balázs András

főisp. plebános

Templomok, oltárok, szószékek festését és aranyozását elvállalja a legjobb kivitelben és jutányos árban

ORBÁNSZKY FÜLÖP műfestő

KOLOZSVÁR, Sörház-u. 2.

Költségvetést, új tervek készítését díjtalanul elvállalom.

Szülőoltványok,

különféle amerikai (Hybrid) alanyokon, kifogástalan minőségben, **fajtisztaságáért** jótállva. Kaphatók:

Benedek Henrik

szöloleptulajdonosnál, **Medgyesen,** Nagykükküllő megye.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

6000 ajándék óra.

Reklám céljából fennjelzett mennyiségű órát ajándékozunk e lap olvasóinak, csakis a legelőgansabb. — kívánat szerint — úri- vagy női alaku „Noblesse” precíz órák kerülnek szétküldésre. Irjon **azonnal,** amíg a készlet tart: **Hans Schmitz, arany és ékszerárúháza,** Wien, VI. Liniengasse 60.

3—5

Magyar, német, román és tót

(cseh) nyelvet beszélő komoly özvegyasszony növéremnek keresek legszerényebb igényekkel oly **postamestert,** aki hajlandó neki nyilatkozatot adni, elősegíteni a tanfolyamra való felvételt és előkészíteni a postakiadói vizsgára. Növértem hajlandó, a hivatalos órákon kívül esetleg növendék gyermekeket tanulásukban segíteni, német nyelvre oktatni, vagy a házvezetésben segédkezni. Ajánlatot **Kir. Közjegyzőjelölt Gyergyószentmiklós** kérek.

Fleischer János

(Keresztény katolikus cég.)

egyházi ruha és reverenda szabó

PÉCS, Ferenciek-u. 9.

Évek hosszú gyakorlata képesít a legjobb szabású, minőségű és finoman kidolgozott **reverendák és címádák, papi civil öltönyök** előállítására. Üzletemet első sorban

Egyházi ruhák

készítésére rendeztem be. **Mindenemű egyházi ruhák:** casulák, pluvialék velumok, baldachinok, minisztráns ruhák, szászlok, lobogók, karingek, albák, kehelyruhák stb. készítettnek.

Nem kell sem Budapestre sem Bécsbe menni. Üzletem **versenyképes** minden pesti vagy bécsi céggel úgy **szabászat, mint ár és minőség** tekintetében. Tessenek meggyőződni róla.

Egyházi ruhák javítása olcsón és jól eszközöltetnek.

Költségvetés és árjegyzék ingyen!
Személyesen is megjelenek!

Ruzsinszky Béla

géperőre berendezett
oltárépítő műhelye
PÉCS, MAJLÁTH-U. 25. SZ.

Megbízható katolikus cég!

A pécsi orsz. kiállításon az iparművészeti társulat által arany éremmel kitüntetve.

Készít és elvállal
mindennemű templom berendezési és felszerelési tárgyak, u. m.:
oltár, szószék, gyóntató-
szék, templompadok,
szentély-koriát és egyéb
felszerelési tárgyak készi-
tését, szállítását, régi
oltárok aranyozását és
átalakítását.

Pontos rajzzal és költségvetéssel
készséggel szolgálok.

Több kisebb méretű vagy több na-
gyobb megrendelésnél személyes
megjelenés.

Lelkiismeretes kiszolgálás!
Több elismerő nyilatkozat!

Püspöki Lyceumi Könyvnyomda

bérlő SCHÄSER FERENC
KÖNYV- és PAPIRKERESKEDÉS, KÖNYVNYOMDA
KÖNYVKÖTÉSZET — GYULA FEHÉRVÁR.

Ajánlja dúsán felszerelt raktárát mindennemű irodai
cikkekben, író- és fogalmazványpapírosokban, stb.

Teljes irodaberendezések modern amerikai rendszerben.

Egyházi nyomtatványok

mindig raktáron vannak és azonnal szállíthatók.

*Linotyp betűszedő- és más új gépek-
kel felszerelt könyvnyomdában
mindennemű nyomtatványok kifogástalan minő-
ségben versenyképes árák mellett készíttetnek.*

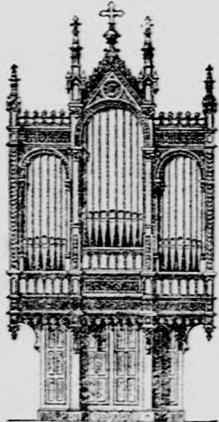
Minden — bárhol és bárki által hirdetett könyv, zenemű vagy folyó-
irat általam eredeti áron beszerezhető. Árjegyzék és költségvetés ingyen!

Boda József

orgona- és harmonium-építő
CSIKTAPLOCÁN.

Van szerencsém a főtiszt. papság és m. t.
egyháztanács tudomására hozni, miszerint

orgona- és harmonium-építő
műhelyemet

teljesen ujjonnan
rendeztem be, minek
utánna módomban áll a
legnagyobb szabású
orgona-építést is
elvégezni. Bárminemű
javításokat átalakításo-
kat jutányos áron,
pontosan eszközölök.

A n. é. közönség pártfogását
kéri, kiváló tisztelettel

Boda József orgona- és harmonium-építő
CSIKTAPLOCÁN.

ALAPITVA 1898.

ALAPITVA 1898.

Valóban jó

és szépen égő

méhviaszgyertya

4 kilótól kezdve bérmentve
kapható

Dokupil Lajos
viaszgyertya gyárosnál

NAGYLÉVÁRDON.

(Pozsonymegye.)

Nagyobb vételnél 15—20%
árengedmény.

Árak kilónként:

2-40 K., 3-20 K., 4 K., 5 K., II.